

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

ALKUVOIMA-hankkeen kuntatilaisuus

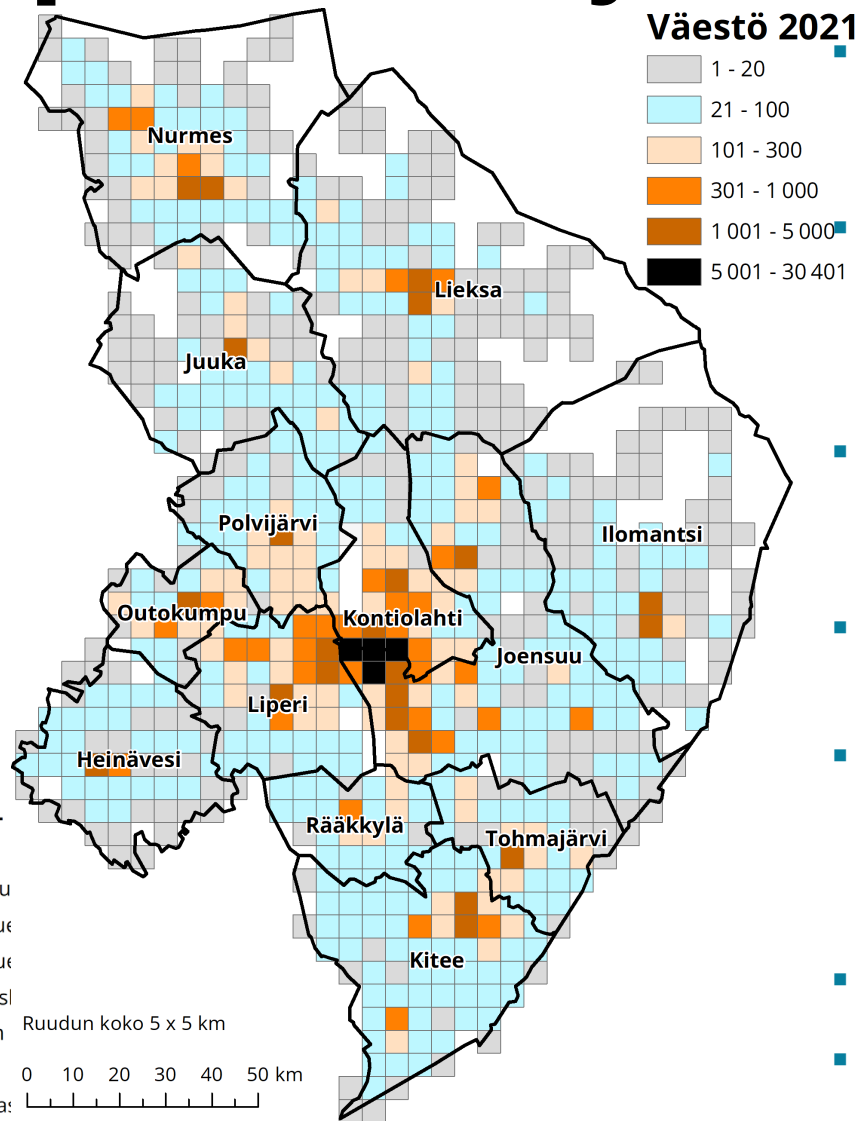
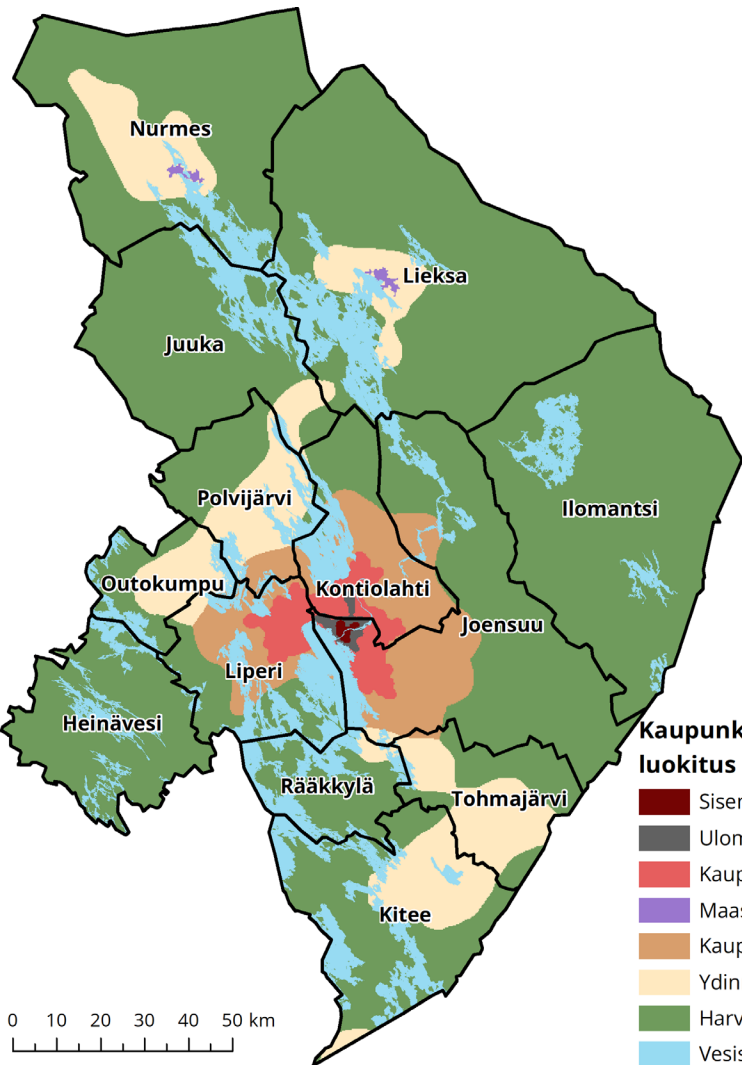
Outokumpu 24.4. 2023

**Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATiA
Karelia ammattikorkeakoulu**

Toimintaympäristö Pohjois-Karjalassa

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa Joensuu on Pohjois-Karjalan ainoa kaupunki.

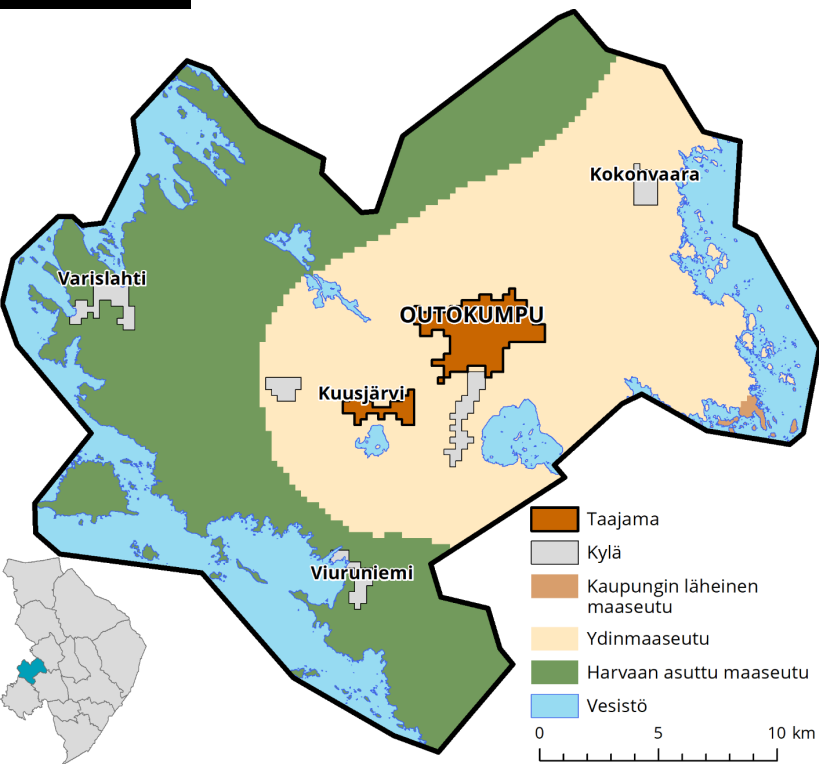
Kaupunkialuetta ympäröivät kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, jotka ovat kiinteässä yhteydessä keskuskaupunkiin.

- Ydinmaaseudulla asutus on tiheämpää ja elinkeinorakenne monipuolisempi kuin harvaan asutulla maaseudulla.
- Maaseudun paikalliskeskukset ovat työssäkäynnin ja palvelujen keskuksia.
- Maakunnan väestö on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön ml. kaupungin läheinen maaseutu (98 400 hlö, 61 % väestöstä vuonna 2021).
- Maaseutualueilla asui 63 000 hlö, 39 %.
- Väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympäristöön. Maakunnan taajama-aste 73 %.

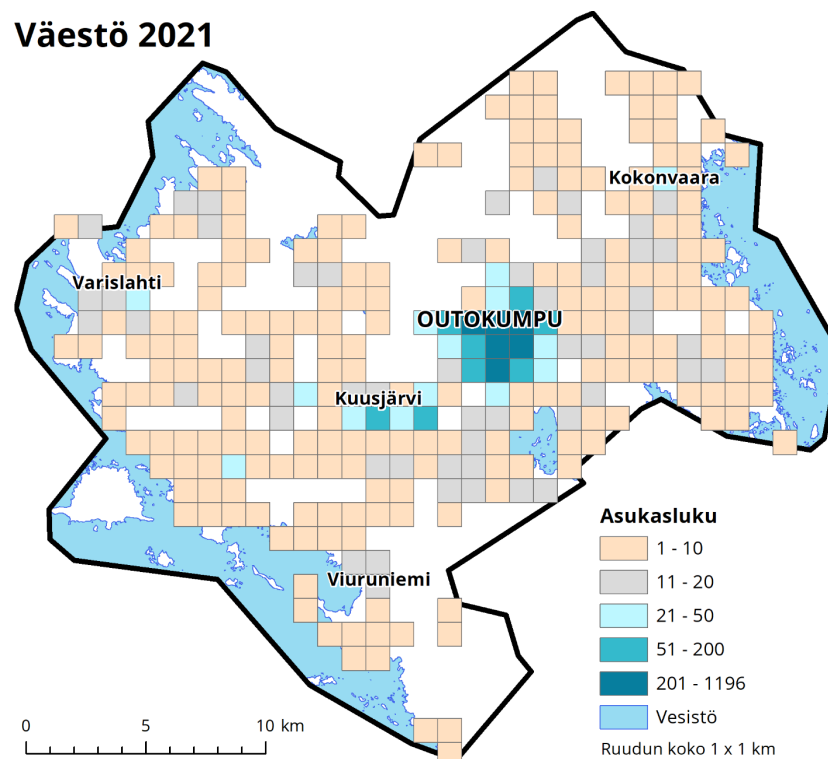
Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

Toimintaympäristö Outokummussa

Väestö 2021

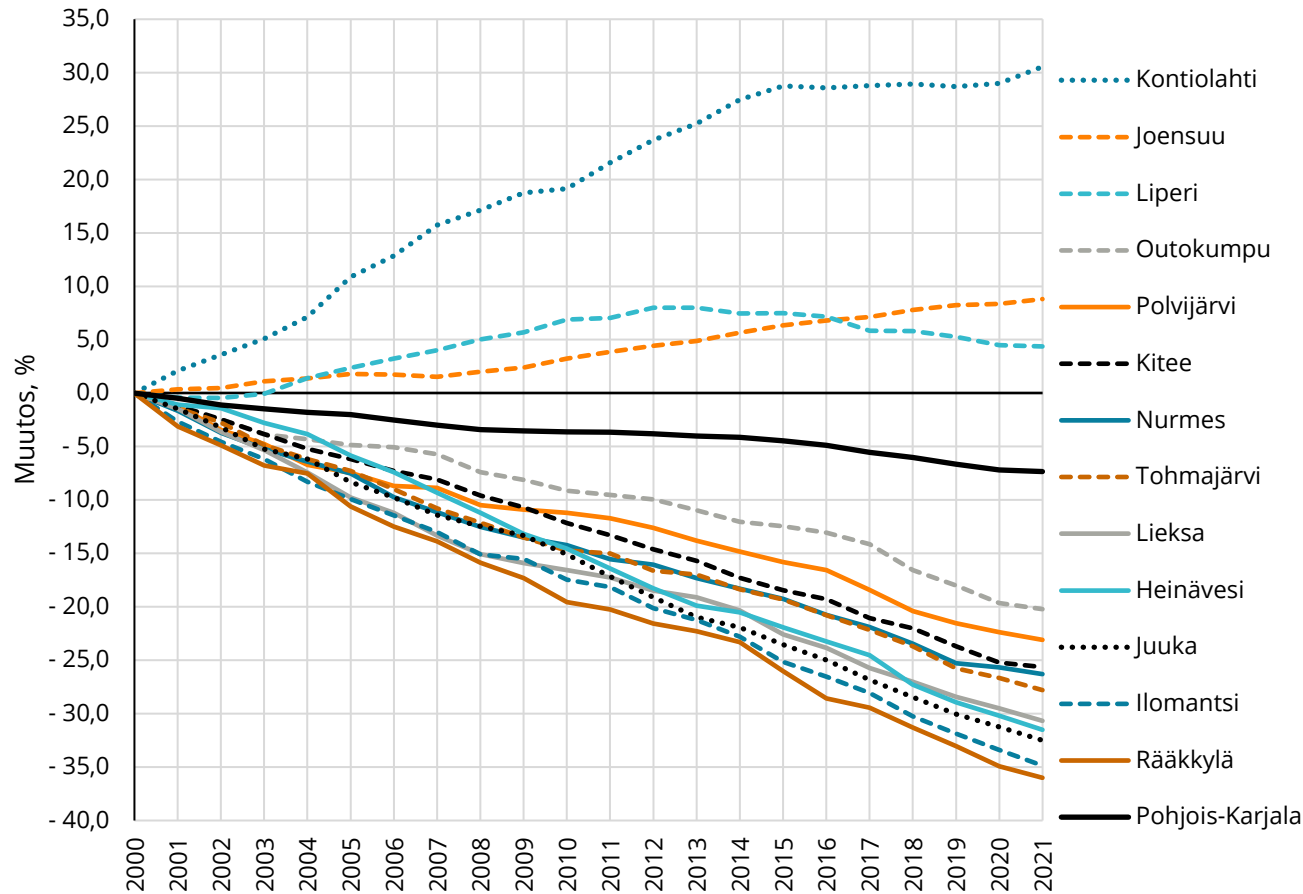

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

- 6 500 asukasta (v.2021)
- Kaksi taajamaa: keskustaajama (4300) ja Kuusjärvi (250)
- Taajama-aste: 71 %
- Asutus muuten harvaa ja hajanaista
- Keskustaajaman ympäristö ydinmaaseutua, muuten harvaan asuttua maaseutua.
- Pinta-alaltaan P-K:n pienin kunta
- Verrattain tiivis ja lyhyiden etäisyyksien kunta

Pohjois-Karjalan kuntien suhteellinen väestönmuutos vuosina 2000–2021

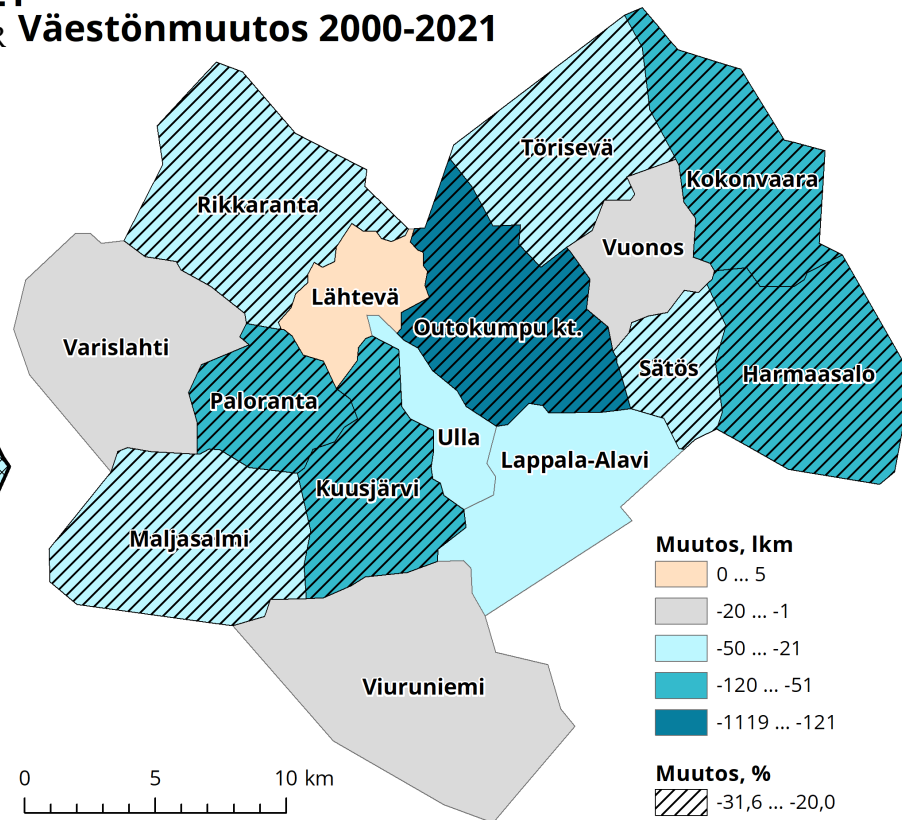
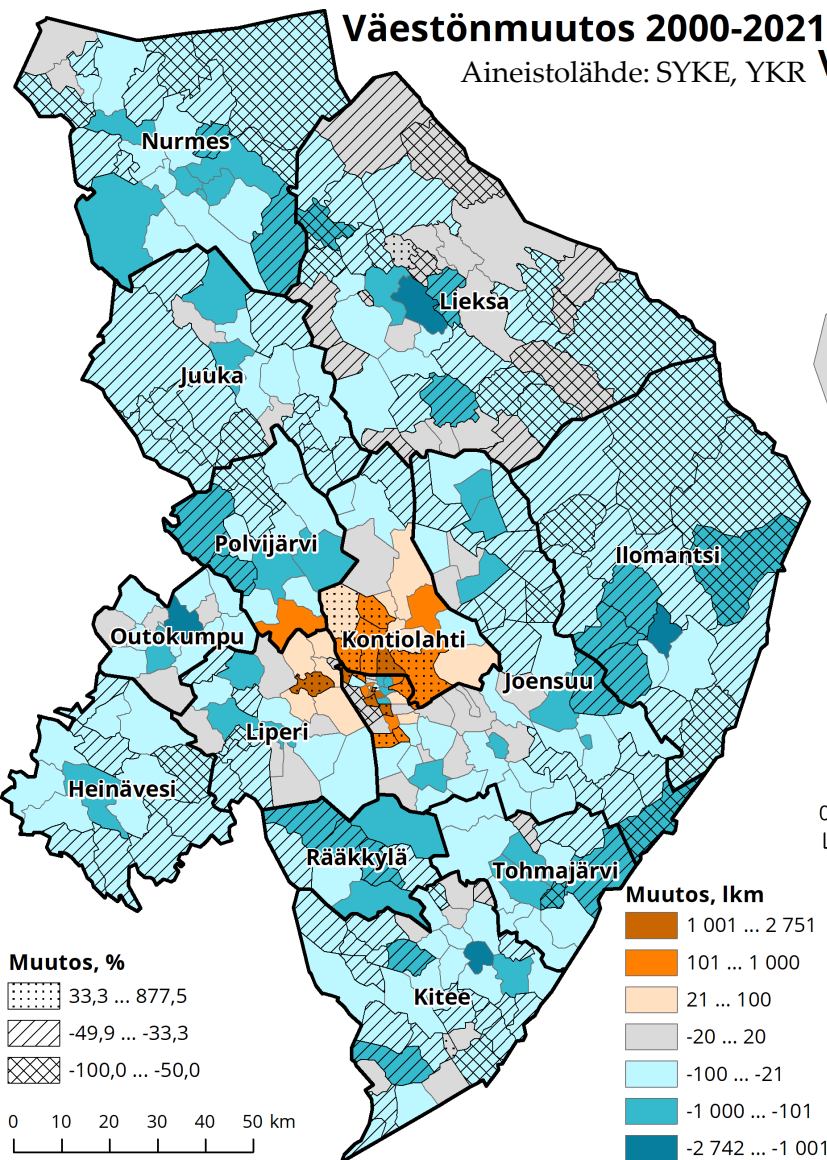

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

- Väestömäärä kasvoi Joensuun kaupunkiseudulla. Eniten väestö kasvoi Kontiolahdella.
- Väestö väheni eniten harvaan asutun maaseudun kunnissa (5 kuntaa).
- Seuraavaksi eniten väestö väheni ydinmaaseudun kunnissa (5 kuntaa, ml. Outokumpu).

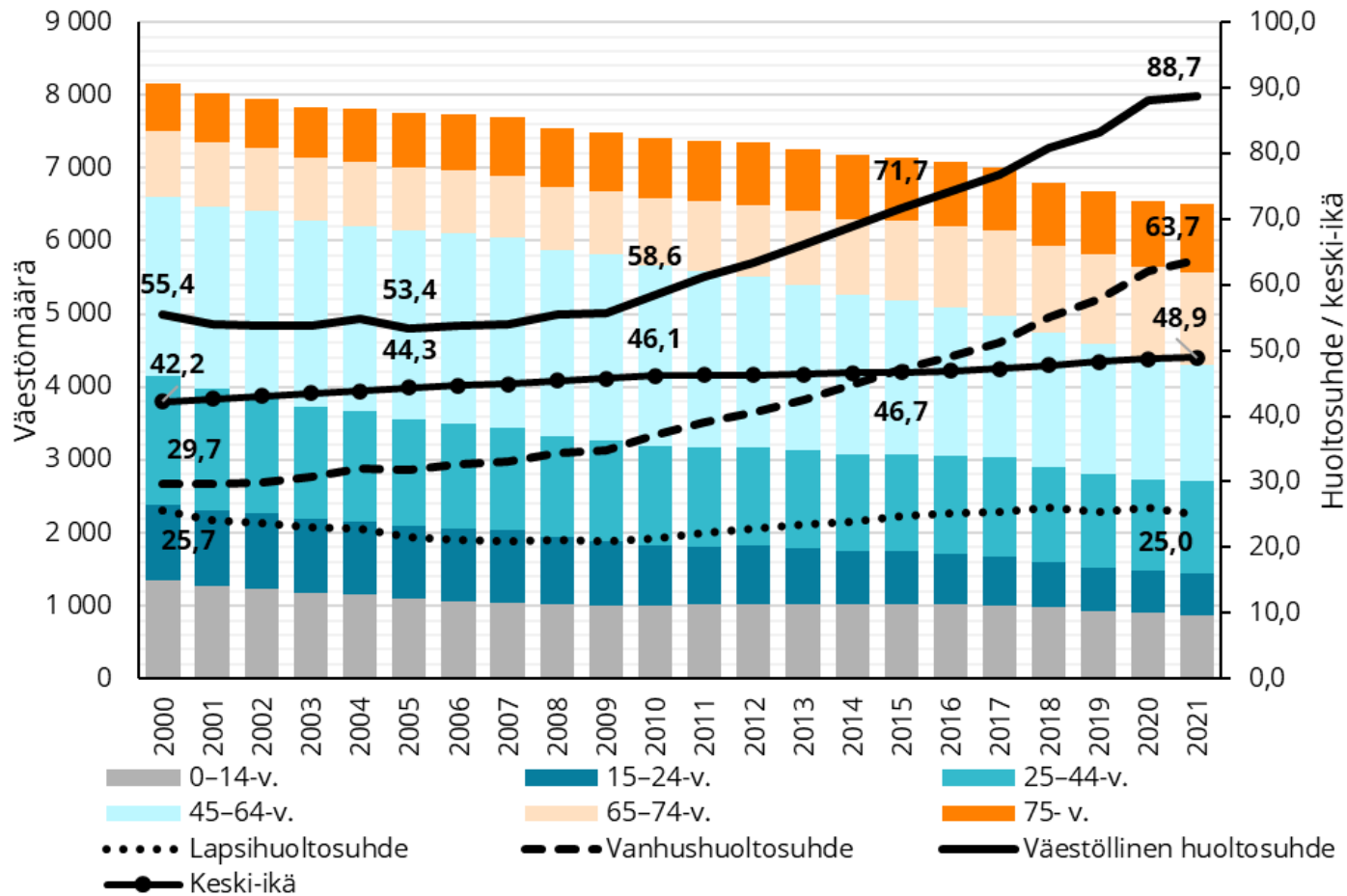
Pohjois-Karjalan ja Outokummun väestömäärän muutokset tilastoalueittain vuosina 2000–2021

- Väestömäärä kasvoi Joensuun ympäristössä, muualla väki väheni.
- Väestö väheni lukumääräisesti eniten maaseudun taajamissa.
- Suhteellisesti väestö väheni eniten kuntien reuna-alueilla.
- Outokummun väki väheni 1650 hlö (-20 %).
- Keskustaajama: -1100; -20%
- Haja-asutusalueella muutokset pienempiä.

Väestö ikäryhmittäin, väestön keski-ikä ja huoltosuhteet

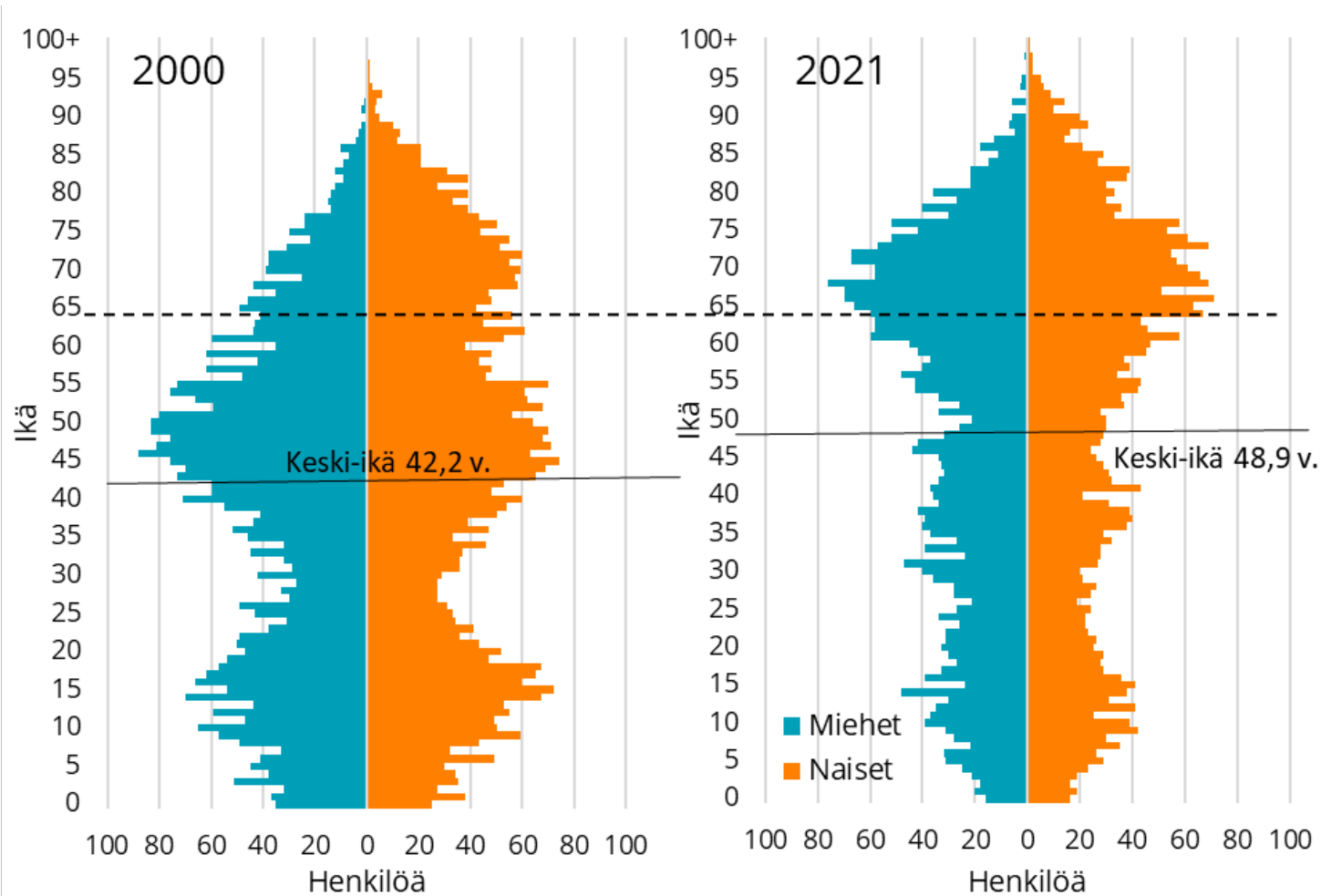

Muutokset 2000–2021

- Väestömäärä väheni noin viidenneksellä.
- Alle 15-vuotiaiden osuus väheni 17 %:sta 13 %:iin
- Työikäisten (15-64-v) osuus väheni 64 %:sta 53 %:iin
- 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi 15 %-yksiköllä (34 % v. 2021)
- Väestöllinen huoltosuhte heikkeni 55,4:sta 88,7:een.
- Taloudellinen huoltosuhte oli 233,9 (v. 2020)

Väestömuutokset – väestön ikärakenne 2000 ja 2021

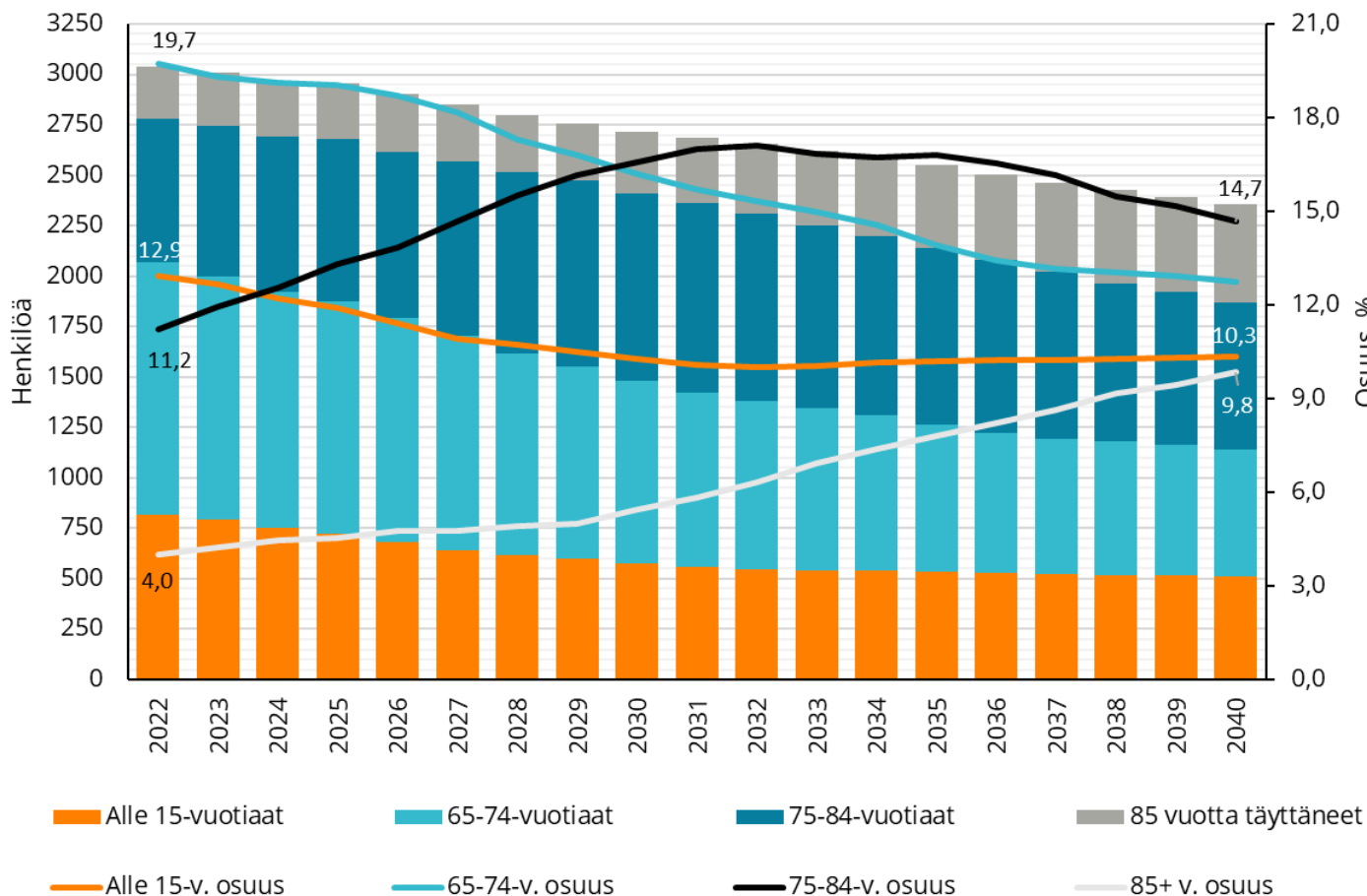

- Outokummun väestö on vähentynyt ja ikääntynyt vuodesta 2000 vuoteen 2021
- Alle 60-vuotiaiden ikäluokkien ollessa huomattavasti yli 60-vuotiaiden ikäluokkia pienempiä.
- Nuoria aikuisia oli vähän jo vuonna 2000 ja vuoteen 2021 mennessä myös lasten määrä väheni huomattavasti

Palvelutarve muuttuu ikärakenteen muuttuessa

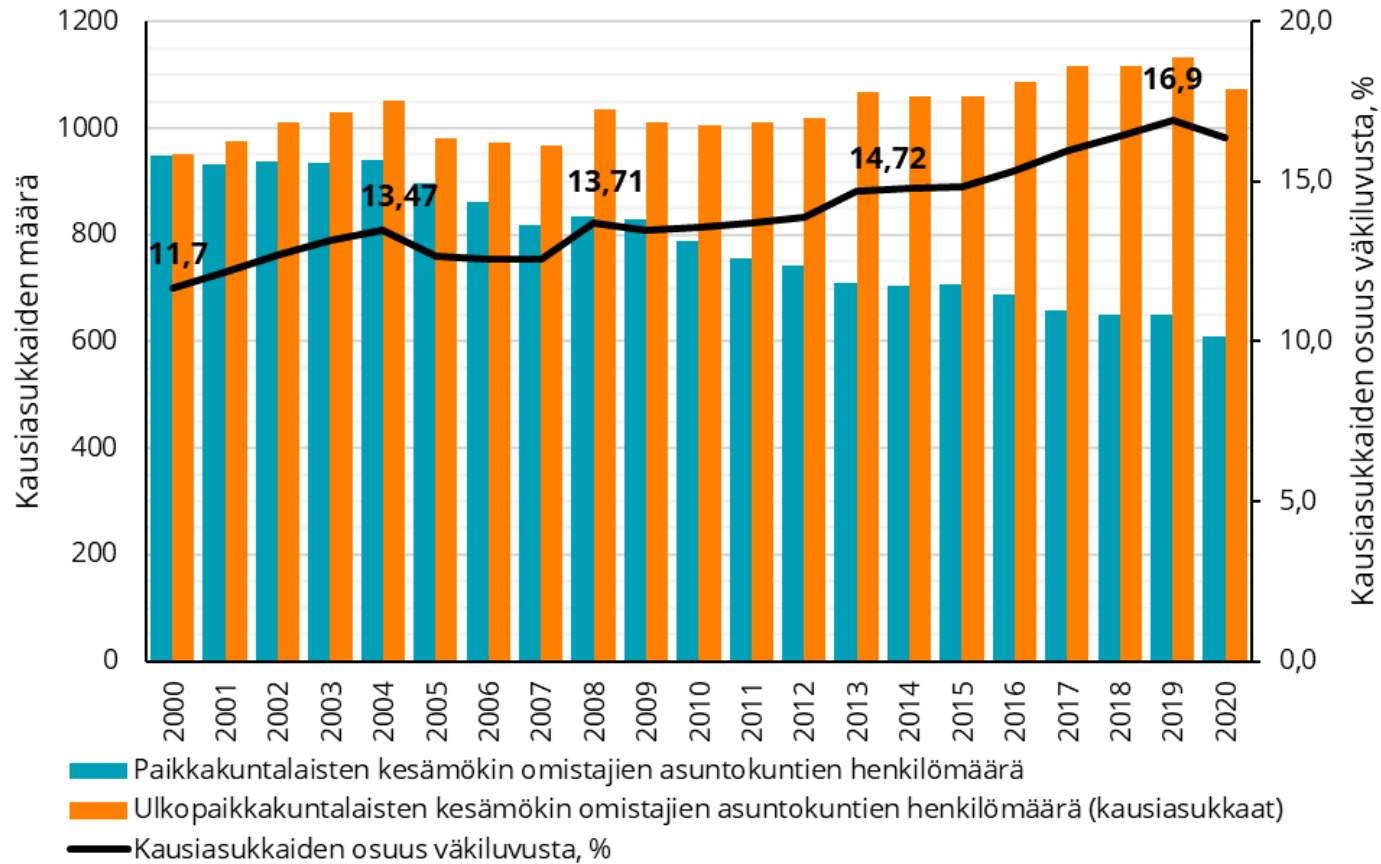
Väestöennuste vuoteen 2040 saakka

- Lasten määrän vähenemisen ennustetaan jatkuvan 2020-luvulla nopeana ja hidastuvan 2030-luvulla (820 → 510)
- Väestö vanhenee, mutta 65–74-v. määrä vähenee tarkasteluajanjaksolla 620:llä
- 75–84-vuotiaiden määrä lisääntyy vain vähän, mutta sen sijaan 85 v. täyttäneiden määrä kasvaa 230:llä (osuus väestöstä kasvaa 4 %:sta 10 %:iin).
- Ikärakenteen muutos ja eliniän pidentyminen vaikuttavat palvelutarpeisiin.
- Palvelut ovat keskittyneet keskustaajamaan
- Outokumpulaisista 90 % asui enintään kymmenen minuutin automatkan etäisyydellä palveluista ja 99 % korkeintaan 15 min. päässä (mediaanietäisyys 2½ min)

Kausiasukkaiden merkitys ja palvelutarpeet kasvavat

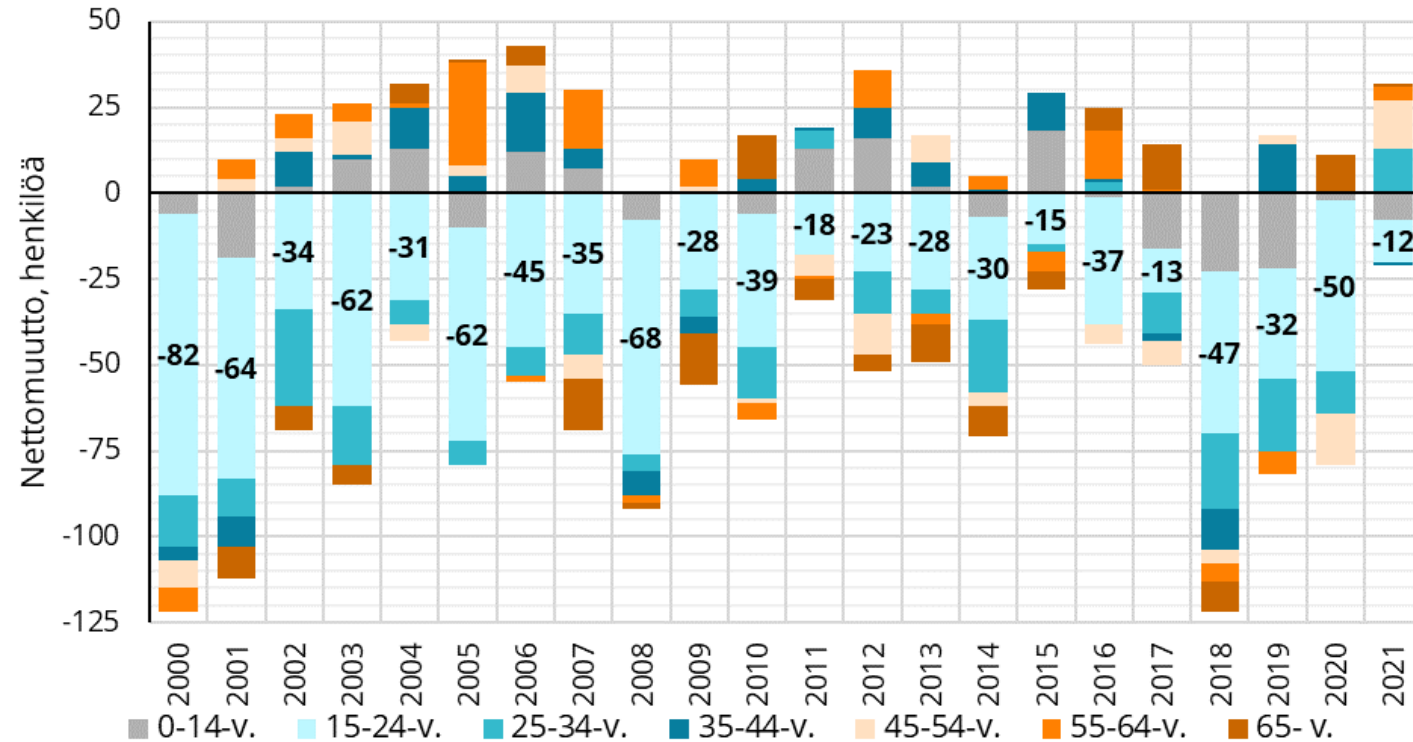

Muutokset vuosina 2000–2019

- Ulkopaikkakuntalaisten kausiasukkaiden määrä kasvoi noin 180 henkilöllä
- Ulkopaikkakuntalaisten omistamien kesämökkien määrä kasvoi 32 %:lla
- Outokummun vakituiseen väestömäärään suhteutettuna kausiasukkaiden osuus kasvoi 12 %:sta 17 %:iin
- Kesämökkien määrä väheni vuonna 2020 tilastointitavan muutoksen takia.

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2000–2021

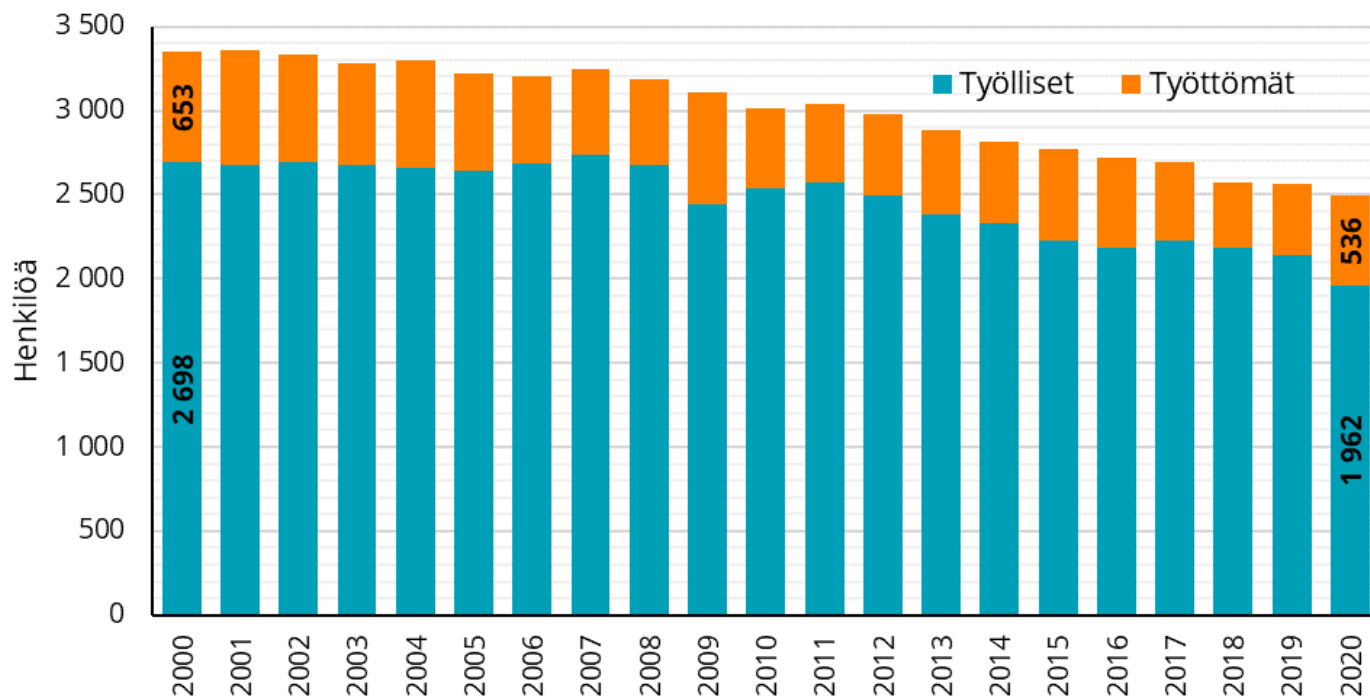
Muutokset 2000–2021

- Maan sisäisen muuton tulomuuttajia oli n. 7 930 ja lähtömuuttajia n. 8 970
- Muuttotappio yht. 1 042 henkilöä, 15–24-vuotiaiden ryhmässä 855.
- 55–64-vuotiaissa muuttovoittoa 70 henkilöä ja 35–44-vuotiaiden 59.
- Vuosina 2010–2020 Outokumpuun muutti n.1 140 työllistä, 530 työtöntä, 430 eläkeläistä sekä 1 100 koululaista tai opiskelijaa ja 444 lasta (pääasiallinen toiminta vuoden lopussa).
- Tulomuuttajista 46 % tuli muualta Pohjois-Karjalasta, Joensuusta 22 %. Pohjois-Savosta tuli 18 % ja pääkaupunkiseudulta 8 %.
- Lähtömuutto suuntautui pitkälti samoille alueille, kuin mistä Outokumpuun muutettiin.

Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike

Työvoima (työlliset ja työttömät) 2000–2020

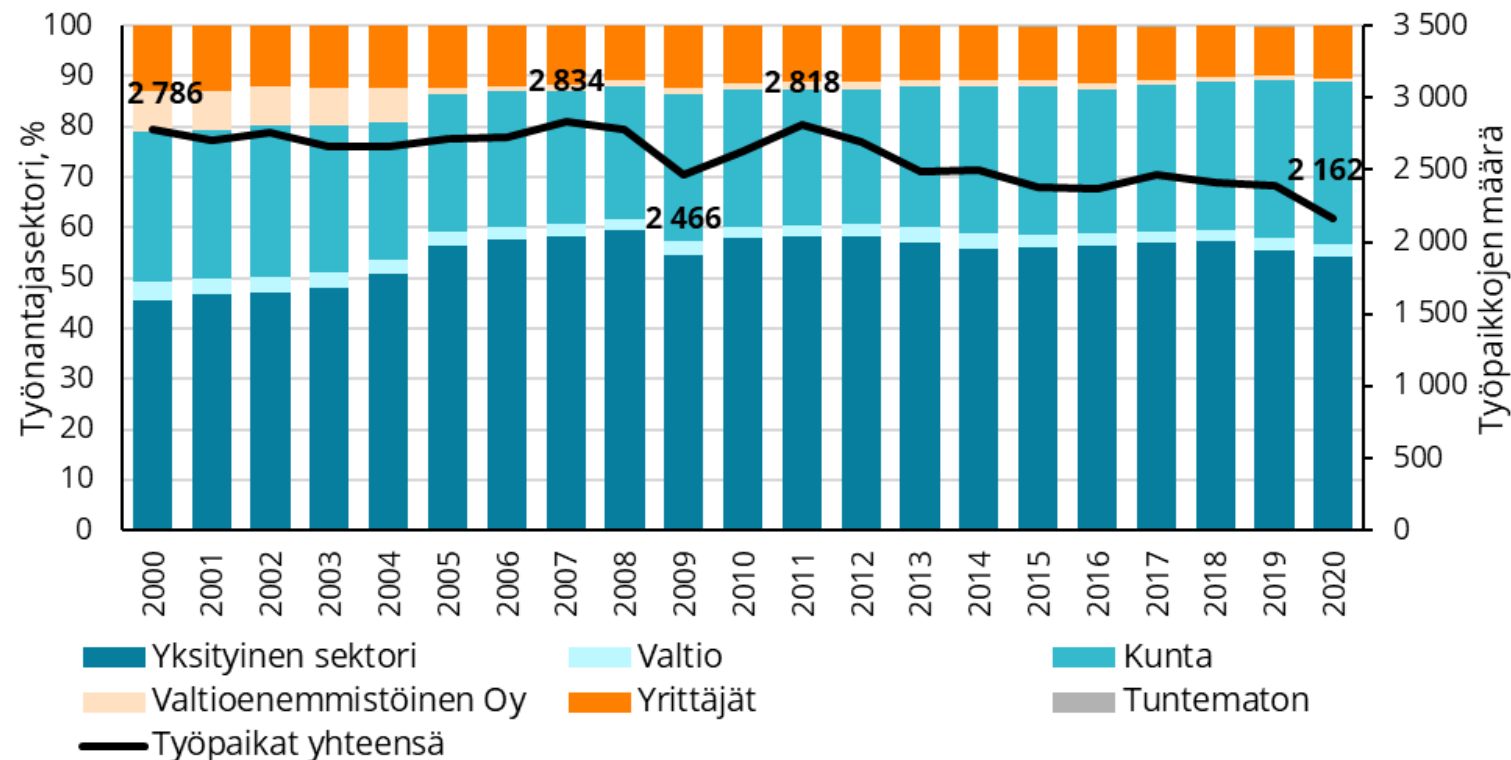

- Työvoiman määrä pienentyi vuodesta 2000 835 henkilöllä (–26 %).
- Työllisten määrä vähentyi 27 %:lla ja työttömien määrä 18 %:lla.
- Työllisistä 89,9 % oli palkansaajia, 2,5 % maa- ja metsätalousyrittäjiä ja 7,6 % muiden alojen yrittäjiä.

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Työpaikkojen määrä ja työnantajasektorien osuudet (%) työpaikoista 2000–2021

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

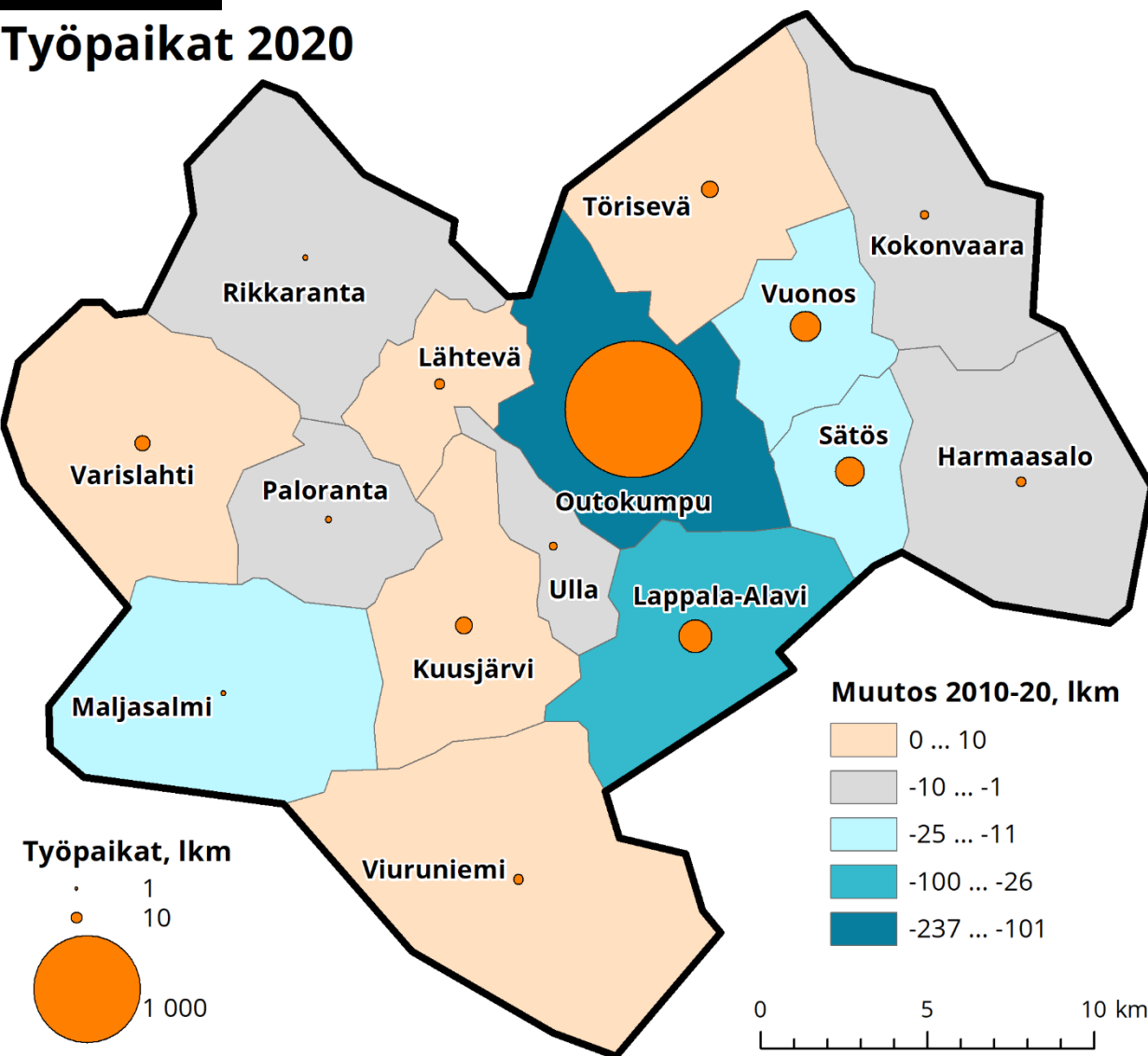
Muutokset 2000–2021

- Työpaikkojen määrä vähentyi noin viidenneksellä.
- Eniten palkansaajien työpaikkoja vähentyi valtioenemmistöisistä Oy:istä (– 209) ja kuntasektorilta (–130). Yksityiseltä sektorilta väheni n. 100 työpaikkaa.
- Naisia kuntasektorin työpaikoissa oli 79 % Miehiä yksityisellä sektorilla 66 % ja yrittäjistä 69 %.

Työpaikkojen sijainti 2020 sekä muutos 2010–2020

Työpaikat 2020

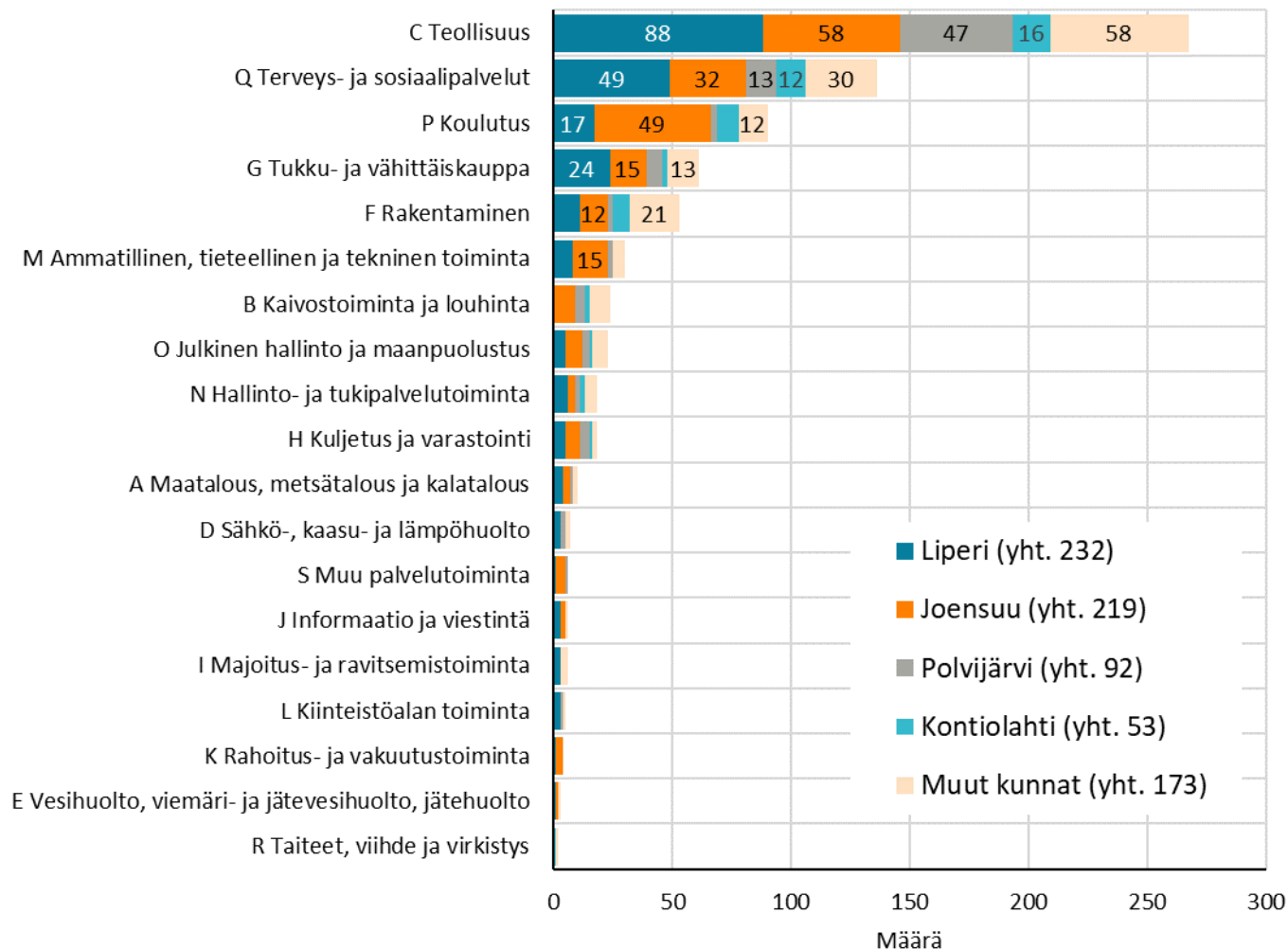
UEF// University of Eastern Finland

Lähde: Tilastokeskus, Elinkeinorakenne ja työssäkäynti

- Työpaikoista 75 prosenttia (1 612) sijaitsi keskustaajamassa ja sen ympäristössä. Lappalan-Alavin alueella oli työpaikkoja 89 Vuonoksen alueella 79 ja Sätöksen alueella 74.
- Vuosina 2010–2020 työpaikkojen määrä vähentyi Outokummun kunnan alueella 465 työpaikalla (–17 %)
- Keskustaajaman alueelta hävisi 237 työpaikkaa ja Lappalan-Alavin alueelta 75.
- Outokummun työllisistä 29 % kävi työssä kunnan ulkopuolella sijaitsevilla työpaikoilla, pääasiassa Joensuussa.

Outokummussa muista kunnista työssäkäyvät 2020

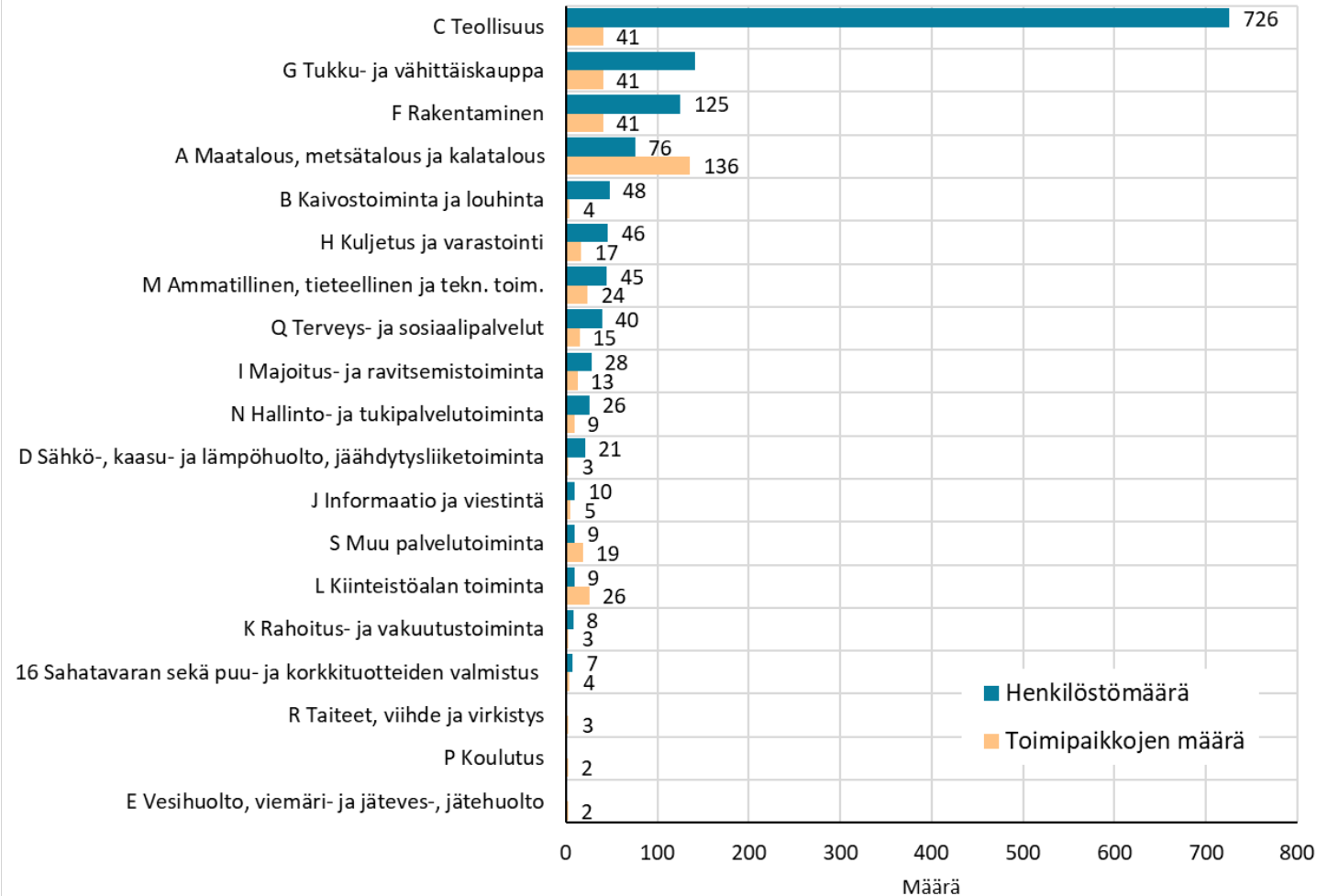

- Vuonna 2020 Outokummussa työssäkäyvistä 64 % oli outokumpulaisia ja 36 % ulkopaikkakuntalaisia.
- Kunnassa käytiin työssä eniten Liperistä, Joensuusta, Polvijärveltä ja Kontiolahdelta.
- Ulkopaikkakuntalaisia työskenteli eniten teollisuudessa (267), sote-palveluissa (136) ja koulutuksessa (90)
- Koulutuksen työpaikoissa toimineiden ulkopaikkakuntalaisien osuus oli 58 %.

Yritysten toimipaikat ja henkilöstö 2020

Yritysten toimipaikat ja niiden henkilöstömäärät

- Vuonna 2020 Outokummussa toimi 359 yritystä, joilla oli yhteensä 404 toimipaikkaa.
- Kolmasosa toimipaikoista oli maa- ja metsätaloudessa (136). Seuraavaksi eniten toimipaikkoja oli teollisuuden (41), rakentamisen (41) ja tukku- ja vähittäiskaupan (41) toimialoilla.
- Eniten henkilöstöä oli teollisuusyritysten toimipaikoissa, joissa työskenteli yhteensä 53 % Outokummun toimipaikkojen henkilöstöstä.
- Suuria työllistäjiä olivat myös tukku- ja vähittäiskaupan sekä rakentamisen alalla toimivat yritykset.

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Tärkeimmät tekijät yritysten sijoittumispäätösten taustalla:

- Yritys sijaitsee yrittäjän syntymäkotikunnassa (52 %)
- Paikkakunnan ympäristötekijät ja luonnonvarat vaikuttivat sijoittumispäätökseen (38 %)
- Yritys sijaitsee yrittäjän kasvukotikunnassa (29 %)

Yrittäjien kommentteja sijoittumispäätöksiin

- "Yrityksen perustamisvaiheessa asialla (yrityksen sijainti) ei ollut merkitystä tai se ei vaikuttanut yrityksen sijoittumispäätökseen. Tällä hetkellä asia on merkityksellinen. Yrityksen näkökulmasta on tärkeää, että se voi tarjota työpaikkoja paikkakunnan väestölle ja maksaa yhteisöveroja kotikuntaansa..."
- "Yrityksen sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet juuret sekä se, että yritystoiminnan alkuvaiheessa (sijainnin) merkitys oli keskeinen asiakaskunnan laajentumisen näkökulmasta. Toisaalta entisellä kotipaikkakunnalla oli helppo aloittaa yritystoiminta, koska asioiden hoito oli yksinkertaisempaa tutulla paikkakunnalla..."
- "(Sijainnilla) On merkitystä. Kunnan peruspalvelujen pitää toimia tai yritysten kehittämismahdollisuudet vaikeutuvat. Lupapalvelut ja niiden toimivuus on kriittinen osa-alue. Myös toimiva valokuituyhteys on erittäin tärkeä (...) yritystoiminnalle..."

Yrittäjien näkemyksiä kuntayhteistyöstä

- Yhteistyösuhde oman kotikunnan kanssa koetaan pääsääntöisesti toimivaksi – jotkut yrittäjät ovat kohdanneet lupaprosesseissa jäykkyyksiä
- Yhteistyö on saattanut olla toimivaa (mm. kunnan vastuuhenkilöiden hyvä ja nopea tavoitettavuus), mutta vuorovaikutus kotikunnan kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi
- Osa yrittäjistä koki, etteivät he olleet saaneet käyttöönsä riittävän asiantuntevaa neuvontaa oman yrityksensä kehitysvaiheissa
- Osa sotealan yrittäjistä koki, ettei heidän toimialansa yrityksiä kohdella tasavertaisesti teollisten yritysten rinnalla

Strategiset valinnat ja uudistuminen – kyselyn tuloksia

- Väestön väheneminen tunnistetaan
- Voimavarat kunnan elinvoiman kehittämisessä:
 - Teollisuus
 - Aktiiviset kuntalaiset
 - Sijainti
- Esteet kuntaorganisaation kehittämisessä ja uudistamisessa:
 - Yhteisen pitkänaikavälin näkemyksen puute
 - Henkilöstön riittämätön kehittämisosaaminen
 - Kuntatalouden pieni liikkumavara

Tulevasta hankkeesta

- ALKUVOIMA on esiselvityshanke, jossa on tuotettu tietoa kunnille
- Väestömuutos on yhteinen nimittäjä Pohjois-Karjalan kunnille, mutta esiselvitys osoitti kuntien erilaisuuden ja erilaistumisen huomioimisen tärkeyden uudistumisessa

ESISELVITYKSEN JÄLKEEN TOTEUTTAVAN KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

TAVOITE

- tukea uudistumista osana elinvoimapolitiikkaa
- vahvistaa palvelutuotannon ratkaisuja/prosesseja
- vahvistaa maaseutuyritysten muutoskyvykkyyttä
- vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä

TULOKSET

- tuotetaan paikkaperustaisia ratkaisuja uudistumiselle
- resurssien ja toimijoiden roolin tunnistaminen ja kokoaminen
- arvoverkostolähtöisen liiketoimintamallin kehittäminen
- onnistuneiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen osaksi elinvoimapolitiikkaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kysymyksiä & kommentteja

[Twitter SPATIA](#)

[UEF//CONNECT Alkuvoima](#)

UEF | SPATiA
ALUE- JA KUNTATUTKIMUSKESKUS

uef.fi

